

Ştefan Svayq

**YAD QADININ
MƏKTUBU**

Tərcüməçi:
Zahid Məmmədov

qanun nəşriyyatı

Stefan Zweig

**BRIEF EINER
UNBEKANNTEN**

Əsərdə məşhur romançı R. tanımadığı, bəlkə də xatırlamadığı yad bir qadından məktub alır. Məktubu oxuduqca məlum olur ki, bu qadın bütün ömrü boyu yalnız onu sevib. Qadın həyatda R. ilə qarşılaşdığı bütün məqamları xırdalığına kimi təsvir edir.

Stefan Zweig BRIEF EINER UNBEKANTEN
Ştefan Svayq YAD QADININ MƏKTUBU
Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 80 səh.

Ölçü: 120x185 mm
Cild: yumşaq
Çapa imzalandı: 17.11.2023

Naşir: Şahbaz Xuduğlu
Tərcüməçi: Zahid Məmmədov
Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı: Rəhilə Şamil
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
İstanbul Copyright Awards-ın qalibi
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-069-9

© Qanun Nəşriyyatı, 2018; 2022; 2023
© Stefan Zweig, 1922

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları
“Qanun Nəşriyyatı”na məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə
nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında”
Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

YAD QADININ MƏKTUBU

Məşhur roman ustası R. havasını dəyişmək üçün dağlara etdiyi üçgünlük səfərdən səhərçağı Vyanaya qayıdanda vağzalda qəzet aldı, tarixinə nəzər salar-salmaz yadına düşdü ki, bu gün onun ad günüdür. O saat dərk etdi ki, qırx bir yaşı tamam olur, amma bu fikir onu nə sevindirdi, nə də məyus etdi. Tələm-tələsik qəzetin xışıldayan şax vərəqlərini çevirdi və maşına oturub mənzilinə yollandı. Xidmətçi ona evdə olmadığını müddətdə iki nəfərin gəldiyini, həm də bir neçə dəfə telefonla zəng vurulduğunu söylədi və məcməyidə bir qalaq məktub gətirdi. O, zərflərin üstünü tənbel-tənbel oxudu, müəllifləri ilə maraq-

landığı məktubların bir neçəsini açdı; tanımadığı xətlə yazılmış və həddindən artıq uzun görünən bir məktubu kənara atdı. Xidmətçi çay gətirdi; yazıçı stola söykənərək yerini rahatladı, qəzeti və bir neçə çap olunmuş siyahını yenidən vərəqlədi; sonra bir siqar alışdırıb, bayaq kənara qoyduğu məktuba əl atdı.

Bu, tanış olmayan, qadın xətti ilə, səlqişsiz, əsəbi halda cızma-qara edilmiş, təqribən 24 səhifəlik, məktubdan çox əlyazmasını xatırladan bir yazı idi. O, qeyri-iradi olaraq zərfi barmaqları ilə bir daha yoxladı ki, görsün daha orada bir şey qalmayıb ki... Lakin zərf boş idi və məktubun vərəqlərində olduğu kimi orada da göndərəninin nə adı, nə də ünvanı vardı. Qəribədir, – deyə düşünüb məktubu yenidən əlinə aldı. Yuxarıda müraciət, başlıq kimi bu sözlər yazılmışdı: “Sənə yazıram, ey məni tanımayan şəxs, sənə!” – təəccübdən duruxdu; görəsən bunlar onamı aid idi, yoxsa uydurulmuş hər hansı bir şəxsə? Birdən-birə onda məktuba qarşı dərin maraq oyandı və oxumağa başladı:

* * *

Dünən uşağım öldü – üç gün, üç gecə bu kiçik, zərif həyatı xilas etmək üçün ölümlə mübarizə

apardım, onun bədəni od içərisində yanırdı, qırx saat onun başı üstündə keşik çəkdim. Hərərətdən alışıb yanan alnına buz qoydum, gecə-gündüz dinclik bilməyən narahat, kiçik əllərini ovcumda saxladım. Üçüncü günün axşamı qüvvəm tükəndi. Gözlərim daha tab gətirməyib, özüm də bilmədən yumuldu. Bərk divanın üstündə üç, yaxud dörd saat elə oturduğum yerdəcə yuxuladım və məhz bu zaman fürsət tapan amansız ölüm oğlumu əlimdən aldı. İstəkli, yazıq balam hələ də orada, öz ensiz uşaq çarpayısında necə can verib-sə, eləcə də uzanıqlı idi; yalnız gözləri, ağıllı qara gözləri örtülmüş, qolları ağ köynəyinin üstündə qatlanmışdı, çarpayısının dörd küncündə isə bir qədər yüksəkdə qoyulmuş dörd şam yanırdı. Mən ona tərəf baxmağa, yerimdən tərpənməyə cəsarət etmədim, çünki onlar – o şamlar sayrışanda onun gözəl üzündən və bir-birinə sıxılmış dodaqlarından bir kölgə sürüşüb keçirdi; o zaman sanki üzünün cizgiləri canlanır, mənə elə gəlirdi ki, o ölməmişdir, indicə həmişəki kimi yuxudan ayılıb öz cingiltili səsi ilə uşaqlara xas şirinliklə mənə nə isə deyəcəkdir. Fəqət mən hər şeyi bilirəm: o artıq ölmüşdür, odur ki, ümid şirinliyini duymamaq, yenidən dəhşətə gəlməmək üçün daha ona tərəf baxmaq istəmirəm. Bilirəm, bəli, mən bilirəm ki,

uşağım dünən ölmüşdür – indi mənim həyatda olanım tək-cə sən-sən, tək-cə sən, haqqımda heç nə bilməyən, mən burada qəmdən üzülərkən hər şey-dən xəbərsiz halda eyş-işrətlə məşğul olan, bəlkə də əşya və insanlarla əylənən bir şəxs. Mənə hə-yan yalnız sən-sən, ey məni heç vaxt tanımayan və daima sevdiyim insan, sən!

Beşinci şamı yandırıb sənə məktub yazdığım sto-lun üstünə qoymuşam. Axı mən ürəyimi boşalt-madan, qışqırmadan əbədilik itirdiyim bircə balamla otaqda tənha, yalnız qala bilmərəm, bu dəhşətli anda dərdimi sənə, mənim üçün hər şeyə bərabər olmuş və hər şey olaraq da qalan bir ada-ma da söyləməyib, bəs kimə deməliyəm. Bəlkə mən hər şeyi anlaşıqlı deyə bilmirəm, bəlkə də sən məni başa düşmədin – axı beynim kütləşib, gicgahlarım gur-gur guruldayır, bütün əzala-rım sızıldayır!.. Deyəsən isitməm var, bəlkə bu günlər qapıları bircə-bircə dolaşan qrip məni də yaxalayıb; amma nə yaxşı olardı, axı, onda mən də öz doğma balamla birlikdə o dünyaya gedər-dim və öz əllərimlə özümə qəsd etməyə ehtiyac qalmazdı. Bəzən gözlərimə qaranlıq çökür, ola bilsin ki, bu məktubu da bitirə bilmədim, amma necə olursa, olsun var gücümü toplamaq, canımı dişimə tutub, bir dəfə, heç olmasa sonuncu dəfə

səninlə danışmaq istəyirəm, ey məni heç tanımayan sevgilim!

Mən təkcə sənə müraciət etmək, birinci dəfə hər şeyi sənə açmaq istəyirəm; həmişə sənin olmuş, lakin xəbər tutmadığın həyatımı indi tamamilə öyrənməli, bilməlisən. Ancaq sirlərimi mən öləndən, indi bədənimi gah od içərisində qovuran, gah da soyudaraq buza döndərən qızdırma doğrudan-doğruya axırıma çıxandan sonra bilməlisən ki, daha cavab yazma bilməyəsən. Əgər sağ qalarsa, bu məktubu cıracaq və əvvəllər olduğu kimi yenə də susacağam. Məktubu əllərinde tutan zaman bil ki, burada mərhum bir qadın öz həyatını, ömrünün ilk mənalı saatından son anınadək sənə ilə bağlanmış həyatını başdan-ayağa kimi nağıl edir. Sözlərimdən vahiməyə düşmə; ölü heç nə istəməz, ona nə məhəbbət lazımdır, nə mərhəmət, nə də təsəlli! Mən səndən yalnız bircə şey istəyirəm, istəyirəm ki, sənə doğru can atan, vüsalının həsrətilə çırpınan ağrılarıma söyləyəcəyi sözlərin düzlüyünə inanıb, onları qəbul edəsən. Deyəcəklərimin hamısına inan, mən səndən yalnız bunu xahiş edirəm: adam yeganə övladı can verən saatda yalan danışa bilməz.

Mən bütün həyatımı sənə açmaq istəyirəm, bəli, həqiqətən yalnız səni tanıyan gündən etibarən başlanan bu həyatımı. O günə qədər ömrüm xəyalımın bir daha geri qayıtmadığı qaranlıqlar və dolaşlıqlar içərisində, çoxdan bəri ürəyimdən silinib getmiş, toz basmış, tor bağlamış, hissləri kütləşmiş əşya və insanların olduğu bir zirzəmidə keçirdi.

Sən gələndə 13 yaşında idim və elə indi sən qaldığın evdə, həyatımın son nəfəsi olan bu məktubu əllərimdə tutduğun həmin evdə yaşayırdım; mən səninlə bir keçiddə, düz sənin mənzilinin qapısı ilə üzbəüz bir otaqda yaşayırdım. Yəqin ki, artıq bizi yaddan çıxarmısan, Maliyyə məsləhətxanasında işləyən kasıb dul qadını (o həmişə qara paltarda gəzərdi) və arıq, çəlimsiz uşağı daha xatırlamırsan – axı, öz kasıb, xırda burjua həyat tərzimizlə biz çox sakit ömür sürürdük – sən bəlkə bizim adımızı heç eşitməmişən də, çünki mənzilimizin qapısında ad lövhəsi yox idi və bizə gələn, bizi soruşan olmazdı. Bir də axı bunlar çoxdan olmuşdur, on beş, iyirmi il bundan əvvəl, yox, yəqin ki, sən bunları daha xatırlamırsan, əzizim; mən sə... eh, mən məmnuniyyətlə hər şeyi təfərrüatı ilə xatırlayır, sənin haqqında birinci dəfə eşitdiyim, səni ilk dəfə gördüyüm günü yox, hətta saati belə

lap bugünkü kimi yad edirəm. Necə də etməyim. Axı, mən dünyanı məhz elə o vaxt dərk etməyə, duymağa başlamışam. Səbir et, əzizim, qoy sənə hər şeyi, bütün hadisələri başdan söyləyim, xahiş edirəm yarım saat məni dinləmək səni təngə gətirməsin, mən ki bütün həyatım boyu səni sevməkdən usanıb yorulmamışam.

Sən bizim evə köçməmişdən əvvəl, o mənzildə eybəcər, kinli, davakar adamlar qalırdılar. Özlərinin də kasıb olmasına baxmayaraq, onlar qonşularının kasıblığına həqarətlə baxır, onlara nifrət edirdilər. Kişi içki düşkünü idi və arvadını döyərdi; tez-tez yıxılan stulların taqqıltısından və sının boşqablarının cingiltisindən gecəyarı yuxudan oyanardıq; bir dəfə isə arvad qana bulaşmış, saçları yolunmuş halda pilləkənə çıxdı və sərxoş əri onun dalınca çıxıra-çığıra o vaxta qədər qaçdı ki, nəhayət, qonşu mənzillərdən adamlar bayıra tökülüb, onu polislə hədələdilər. Anam lap əvvəldən onlarla hər cür ünsiyyətdən imtina edir və məni, fürsət düşdükcə öz hayıflarını çıxan uşaqları ilə danışmağa belə qoymurdu. Onlar mənimlə küçədə rastlaşanda arxamca söyürdülər, bir dəfə isə qar topunu elə ilişdirmişdilər ki, alnım qanamışdı. Evin bütün sakinləri ümumi bir instinktlə, bir nəfər kimi bu adamlara nifrət edirdilər və bir dəfə qəfildən nə baş vermiş-